

LAPINLAHTI

19.10.2021

L A P I N L A H T I

Laaja hyvinvointikertomus ja suunnitelma

Vuosille 2021-2025

1. Osallisuuden vahvistuminen ja yksinäisyyden vähentyminen

- Järjestö ja osallisuustyöllä on rakenteet ja vastuuhenkilö
- Lukiolaisten hyvinvointi ja yhteisöllisyys lisääntyy ja kukaan ei koe itseään yksinäiseksi
- Nuorten, yläkoululaisten ja lukiolaisten sekä huoltajien vaikutusmahdollisuudet lisääntyvät (yläkoulu)
- Kuntalaisten osallistumis- ja vaikuttamiskeinot ovat systemaattisesti käytössä eri toimijoilla,
- Kuntalaiset ovat osallisia palvelujen suunnittelussa

2. Terveelliset elämäntavat, itsestä huolehtiminen ja toiminnallinen arki

- Arvioidaan päätösten vaikutukset
- Ruokasuositusten mukainen syöminen lisääntyy
- Ruokakasvatukseen sitoutuminen ja yhteistyö vahvistuu
- Koululaiset ja opiskelijat syövät aamupalan
- Varhaiskasvatuksessa tehdään yhteistyötä eri tahojen kanssa lasten liikkumisen lisääntymiseksi
- Jokainen liikkuu liikuntasuositusten mukaisesti; erityisesti vähän liikkuvat lapset, nuoret, aikuiset ja ikäihmiset
- Kohdennetaan liikuntaa tukevat toimet erityisesti vähän liikkuviin
- Koulu-uupumusta on vähemmän
- Tuetaan lasten tervettä kasvua ja ylipainoisten määrä laskee
- Lapsiperheille on riittävän tilavia asuntoja tarjolla
- Tuetaan yksinhuoltajaperheiden lasten harrastamista

3. Tapaturmien ja väkivallan ehkäiseminen, turvallinen arki

- Yhä useampi pysyy pystyssä ja ikääntyvät säilyttävät liikkumiskykynsä
- Lukiossa ei esiinny seksuaalista häirintää ja lukio on turvallinen ympäristö
- Liikennerikkomuksia ja rikoksia on vähemmän
- Ympäristö on terveellinen ja turvallinen

4. Mielen hyvinvointi ja riippuvuuksien ehkäiseminen

- Lasten ja nuoret kokevat mielenterveytensä paremmaksi, masennusoireilu vähenee
- Vanhemmuustaidot vahvistuvat, tuetaan perheiden hyvinvointia
- Tuetaan vanhempien jaksamista vanhempana
- Alaikäiset nuoret ovat päihteettömiä
- Ennaltaehkäistään päihteiden aiheuttamia haittoja ja riippuvuuksia ja haitat vähenevät
- Aikuiset kokevat mielenterveytensä paremmaksi
- Työikäisten vuodeosasto-, sairaala- ja asumispalvelujen käyttö päihteiden vuoksi vähenee
- Ennaltaehkäisevän päihdetyön rakenteet vahvistuvat ja kaiken ikäisiä koskettava jatkuva toiminta varmistuu
- Raskauden aikaisen ja synnytyksen jälkeinen nikotiinittomuus lisääntyy

5. Varhainen tuki (palveluketjut)

- Matalan kynnyksen toimintaa ja palveluihin ohjausta on tarjolla ja palveluketjut ovat sujuvat
- Jatkohoitopaikkojen rakenteet, resurssi ja prosessit vahvistuvat
- Pitkäaikaistyöttömien ja nuorten terveystarkastusten sekä jatkoseurantojen määrä lisääntyy

L A P I N L A H T I

Keskeisimpiä ilonaiheita ja kehittämiskohteita :

LAPINLAHTI

OSALLISUUDEN VAHVISTUMINEN JA YKSINÄISYYDEN VÄHENTYMINEN

- Järjestö ja osallisuustyöllä on rakenteet ja vastuuhenkilö
- Lukiolaisten hyvinvointi ja yhteisöllisyys lisääntyy ja kukaan ei koe itseään yksinäiseksi
- Nuorten, yläkoululaisten ja lukiolaisten sekä huoltajien vaikutusmahdollisuudet lisääntyvät (yläkoulu)
- Kuntalaisten osallistumis- ja vaikuttamiskeinot ovat systemaattisesti käytössä eri toimijoilla,
- Kuntalaiset ovat osallisia palvelujen suunnittelussa

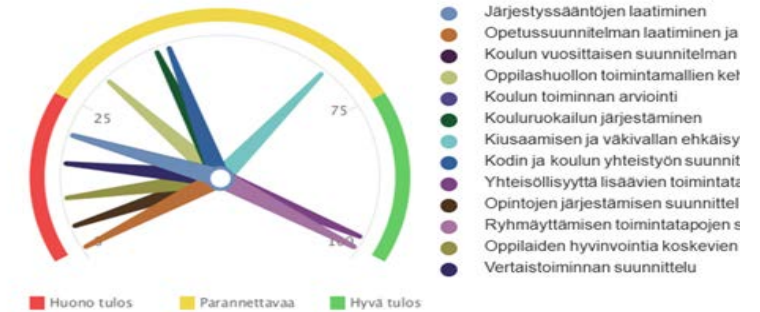

- Hanketyöllä viety eteenpäin kumppanuuspöytämallia, kehitetty lakisääteisiä toimielinten työtä ja edistetty kohtaamispaikkojen syntymistä.
- Kuntalaisten osallisuus ja vaikuttamismahdollisuudet lisääntyivät sekä monipuolistuivat kunnan eri tapahtumissa.
- Perustettu järjestö- ja liikuntaseurafoorumi
- Järjestö- ja monitoimijainen yhteistyö on vahvistunut ja selkeytynyt

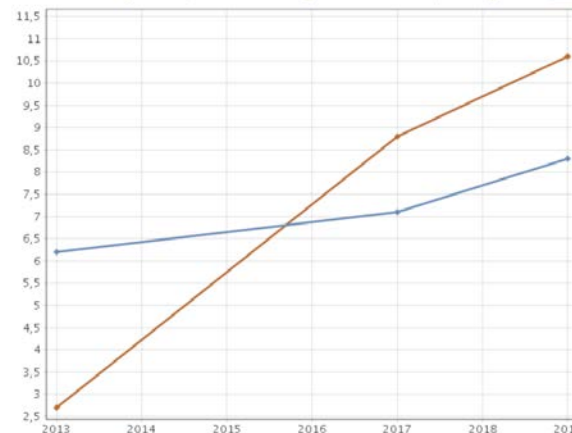
- Osallisuuden tavoitteita ja toimenpiteitä toiminnan ja talouden suunnittelun osalta ei ole määritelty ja osallisuusohjelma puuttuu.
- Osallisuutta käytetään vähän palveluiden suunnittelussa: asiakasraatien, asiakaspalautteiden ja asiantuntijaelinten hyödyntämisessä kehitettävää
- Kuntalaisten vaikuttaminen päätösten valmisteluun verkossa ja talouden suunnitteluun (esim. osallistuva budjetointi) sekä hankintojen valmisteluun, seurantaan tai arviointiin on vähäistä.
- Verkkosivuilla puuttuu kuvaus kuntalaisten osallistumis- ja vaikuttamismahdollisuuksista ja -keinoista.

Oppilaiden ja huoltajien vaikutusmahdollisuuksia parannettava

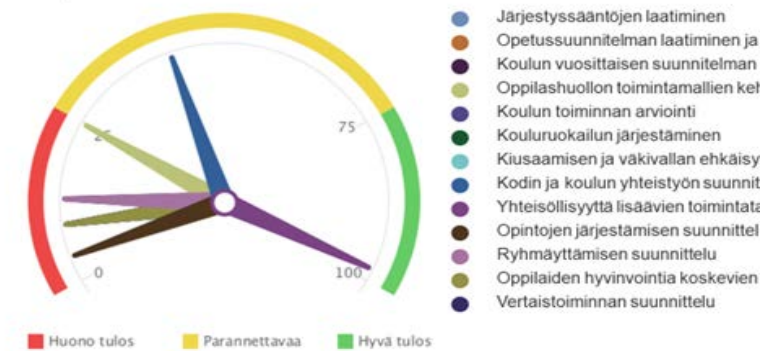
Perusopetus > Osallisuus > Oppilaiden vaikutusmahdollisuudet : Lapinlahti 2019

Ei yhtään läheistä ystävää, % lukion 1. ja 2. vuoden opiskelijoista info ind. 3917

Perusopetus > Osallisuus > Huoltajien vaikutusmahdollisuudet : Lapinlahti 2019

LAPINLAHTI

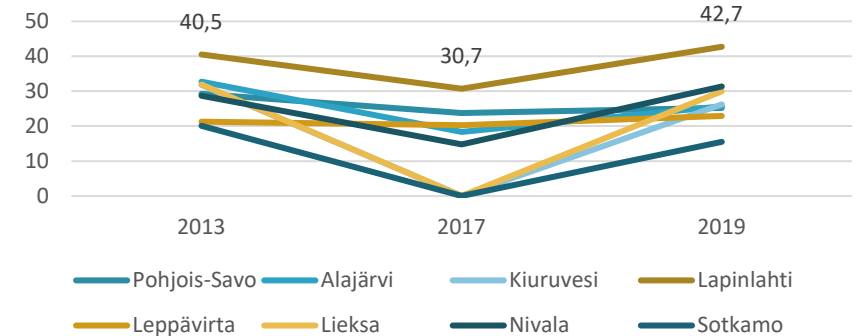

- Arvioidaan päätösten vaikutukset
- Ruokasuositusten mukainen syöminen lisääntyy
- Ruokakasvatukseen sitoutuminen ja yhteistyö vahvistuu
- Koululaiset ja opiskelijat syövät aamupalan
- Varhaiskasvatuksessa tehdään yhteistyötä eri tahojen kanssa lasten liikkumisen lisääntymiseksi
- Jokainen liikkuu liikuntasuositusten mukaisesti; erityisesti vähän liikkuvat
- Kohdennetaan liikuntaa tukevat toimet erityisesti vähän liikkuviin
- Koulu-uupumusta on vähemmän
- Tuetaan lasten tervettä kasvua ja ylipainoisten määrä laskee
- Lapsiperheille on riittävän tilavia asuntoja tarjolla
- Tuetaan yksinhuoltajaperheiden lasten harrastamista

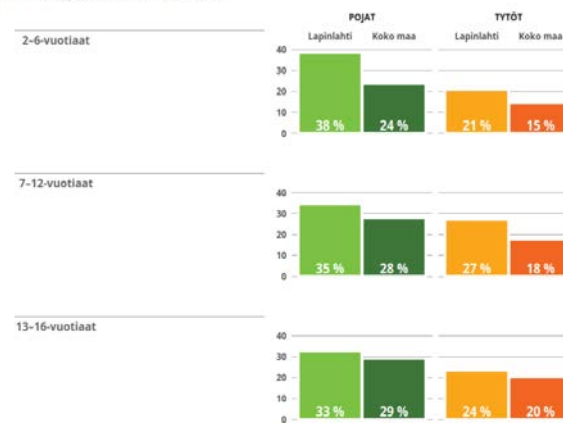
- Asunnottomia ei ole
- Terveyden edistämisaktiivisuus kaikissa toiminnoissa on hyvää, erityisesti liikunnan ja kulttuurin terveyden edistäminen kunnassa on hyvällä tasolla
- Tuki- ja liikuntaelinsairaudet ja mielenterveyden ja käyttäytymisen häiriöt työkyvyttömyyseläkkeelle jäämisen syinä ovat laskussa ja sairauspäivärahaa saaneiden määrä on vähäinen
- Ikääntyneiden kiinnostus terveyttä edistävästä ravinnosta on lisääntynyt ja he osaavat jo kiinnittää huomiota ravitsemukseen
- Syömishäiriöt vähentyneet

- Liikunnan sukupuolittainen ja eri ikäisten liikunnan aktiivisuuden ja liikuntapaikkojen käytitietojen seuranta puuttuu.
- Perusterveydenhuollon lasten neuvolan käyntejä on toiseksi vähiten vertailualueisiin nähden.
- Varhaiskasvatuksessa tarvitaan kehittämistä erityisesti ruokakasvatusta edistävässä yhteistyössä ja peruskoulussa ruokakasvatuksessa osana kasvatusta ja opetusta.
- Nuorten ylipaino on vahvassa nousussa sekä peruskoulussa että lukiolaisten keskuudessa.
- Lukiolaiset liikkuvat vähän, tilanne on huonoin suhteessa vertailualueisiin.
- Verenkiertoelinsairauksien vuoksi saadaan työkyvyttömyyseläkettä toiseksi eniten

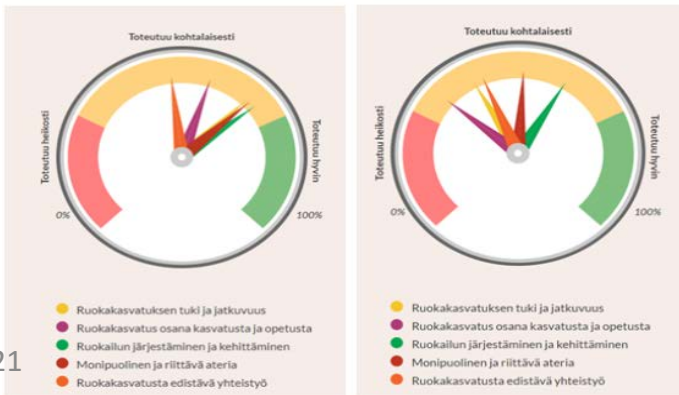
Harrastaa hengästyttävää liikuntaa vapaa-ajalla korkeintaan 1 h viikossa, % lukion 1. ja 2. vuoden opiskelijoista

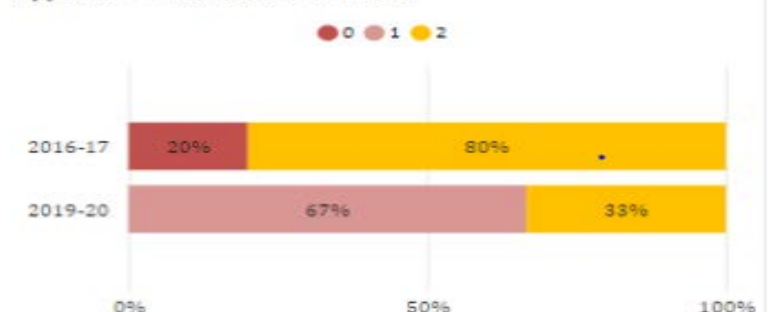
Ylipainon yleisyys ja sen kehitys
Tilanne 2019, ylipainoisia % ikäluokasta

Ruokakasvatuksen toteutuminen

5 Koululla on kohdennettuja toimenpiteitä vähän liikkuvien oppilaiden liikkumisen edistämiseen

LAPINLAHTI

TAPATURMIEN JA VÄKIVALLAN EHKÄISEMINEN JA TURVALLINEN ARKI

- Yhä useampi pysyy pystyssä ja ikääntyvät säilyttävät liikkumiskykensä
- Lukiossa ei esiinny seksuaalista häirintää ja lukio on turvallinen ympäristö opiskella
- Liikennerikkomuksia ja rikoksia on vähemmän
- Ympäristö on terveellinen ja turvallinen

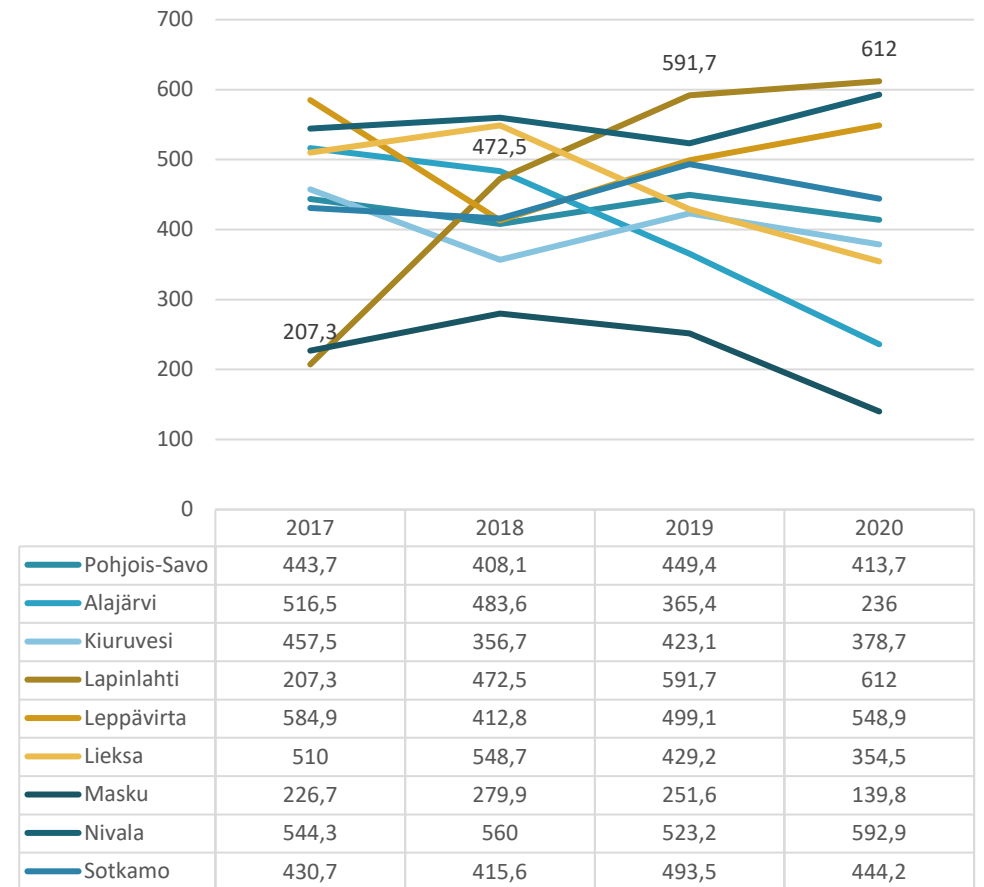
- Kiusaamista esiintyy vähän, erityisesti toisella asteella
- Hyödynnetään Ankkuritoimintaa
- Monitoimijainen liikenneturvallisuustyöryhmä edistää liikenneturvallisuustyötä
- Esteettömyyden edistäminen rakentamisessa ja liikenneturvallisuutta edistävä liikennesuunnittelu ovat käytössä
- Seksuaaliterapeutteja koulutautunut

- Tunteiden säätelyn ongelmat ja häiriökäyttäytyminen ja kiusaaminen (nettikiusaaminen)
- Liikenneturvallisuuden liikennerikkomuksia on paljon.
- Työikäisten ja ikääntyneet ovat toiseksi eniten vammojen ja myrkytysten vuoksi sairaalassa hoidossa.
- Seksuaalinen häirintä erityisesti lukiolaisten parissa
- Nuorista yhä useampi on epäilty tai tuomittu rikoksista.
- Kaatumisiin ja putoamisiin liittyvät hoitajaksot 65vuotta täyttäneillä huimassa nousussa

Kokenut seksuaalista häirintää koulussa vuoden aikana, %
lukion 1. ja 2. vuoden opiskelijoista (2017-) [Info 4783](#)

		Pohjois-Savo	Alajärvi	Kiuruvesi	Lapinlahti	Leppävirta	Nivala	Sotkamo
2017	yhteensä	0,7	0,0		1,0		0,0	
2019		1,2	1,9	0,0	3,9	0,0	0,0	2,6

Kaatumisiin ja putoamisiin liittyvät hoitajaksot 65 vuotta täyttäneillä / 10 000 vastaavanikäistä

LAPINLAHTI

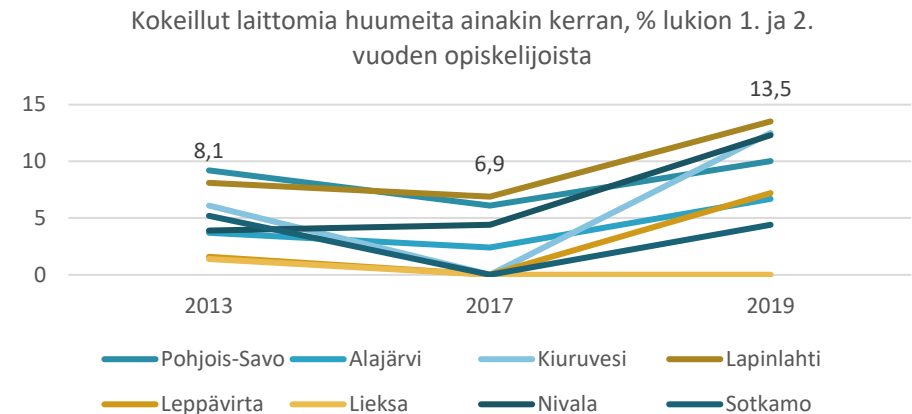
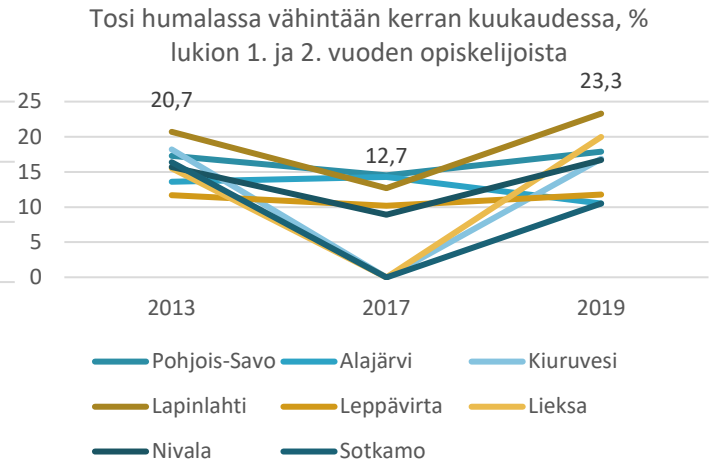
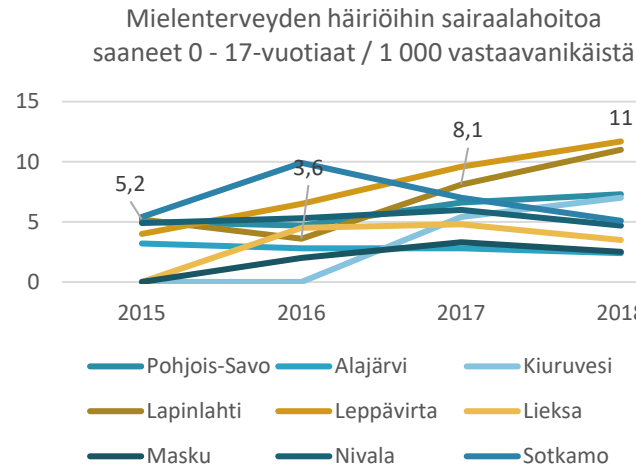

- Mielenterveyden ja käyttäytymisen häiriöiden vuoksi työkyvyttömyyseläkettä saavien 16 - 24-vuotiaiden määrä ei ole noussut
- Koulu- ja opiskelutoiminnassa käytetään Ankkuri toimintaa
- Varpu - aika on käytössä perheen tukemiseen monialaisesti
- Alkoholia myydään vähän verrattuna vertailualueisiin

- Mielenterveyden häiriöihin sairaalahoitoa saaneiden määrä 0-17-vuotiaissa on voimakkaasti noussut vuodesta 2016. Tuen tarve kouluterveydenhuollossa on lisääntynyt.
- Mielenterveyden haasteita on erityisesti tytöillä, 0-17-v ikäisillä ja he tarvitsevat sairaalahoitoa eniten vertailualueista.
- Kodin ulkopuolelle sijoitettuja nuoria 18-20 -vuotiaita on toiseksi eniten.
- Päihteiden tai mielenterveyden häiriöiden vuoksi joutuu yhä useampi nuori sairaalahoitoon.
- Tunteiden säätelyn ongelmat ja häiriökäyttäytyminen ja kiusaaminen (nettikiusaaminen)
- Työikäisten parissa yhä useampi saa sairauspäivärahaa mielenterveyssyistä.
- Aikuisten mielenterveyden avohoitokäyntejä on eniten suhteessa vertailualueisiin samoin kuin päihdehuollon laitoksissa ja toiseksi eniten sairaaloiden ja terveyskeskusten vuodeosastoilla hoidettuja potilaita.
- Päihdehuollon asumispalveluissa on eniten asiakkaita suhteessa vertailualueisiin.

MIELEN HYVINVOINTI JA RIIPPUVUUKSIEN EHKÄISEMINEN

- Lasten ja nuoret kokevat mielenterveytensä paremmaksi, masennusoireilu vähenee
- Vanhemmuustaidot vahvistuvat, tuetaan perheiden hyvinvointia
- Tuetaan vanhempien jaksamista vanhempana
- Alaikäiset nuoret ovat päihteettömiä
- Ennaltehkäistään päihteiden aiheuttamia haittoja ja riippuvuuksia ja haitat vähenevät
- Aikuiset kokevat mielenterveytensä paremmaksi
- Työikäisten vuodeosasto-, sairaala- ja asumispalvelujen käyttö päihteiden vuoksi vähenee
- Ennaltaehkäisevän päihdetyön rakenteet ja kaiken ikäisiä koskettava jatkuva toiminta vahvistuvat
- Raskauden aikaisen ja synnytyksen jälkeinen nikotiinittomuus lisääntyy

LAPINLAHTI

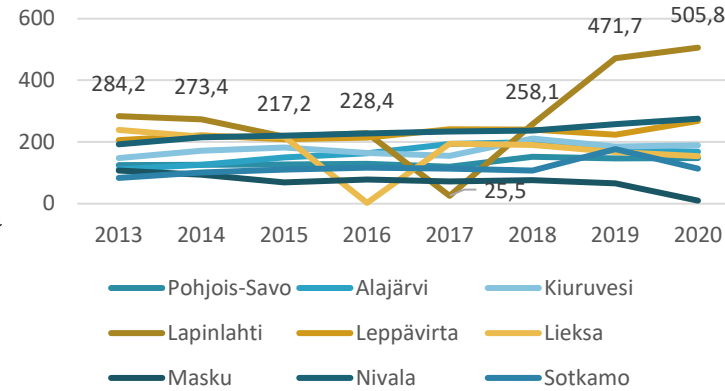
VARHAINEN TUKI (PALVELUKETJUT)

- Matalan kynnyksen palvelujen/ohjausta ja toimintoja on tarjolla ja palveluketjut ovat sujuvat
- Jatkohoitopaikkojen rakenteet, resurssi ja prosessit vahvistuvat
- Pitkäaikaistyöttömien ja nuorten terveystarkastusten sekä jatkoseurantojen määrä lisääntyy

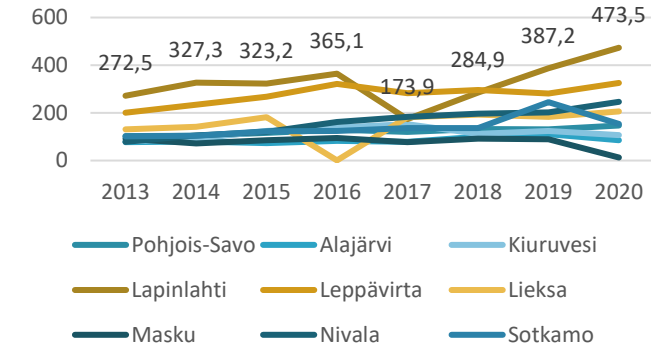
- Perusterveydenhuollon kouluterveys- ja kouluterveydenhuollon käyntejä runsaasti sekä kasvatus- ja perheneuvonnan käyntejä runsaasti – osataan käyttää matalankynnyksen palveluja.
- Koulun oppilashuoltopalveluja on ollut hyvin tarjolla.
- Sairauspäivärahaa saavien työkäisten määrä on laskussa.
- Ikäihmiset saavat hyvin ja yhä enenevässä määrin kotihoitoa ja laitoshoidon on laskussa erityisesti yli 75-vuotta täyttäneiden keskuudessa.
- Virtuaalisuus ikäihmisten toiminnassa yhdistää koronasta huolimatta
- Koulutuksen ulkopuolelle jääneet 17–24-vuotiaiden (osuus vastaavanikäisestä väestöstä) osuus on laskussa

- Perhehoitoa ei ole käytössä.
- Vuodeosastohoidon potilaiden hoitopäiviä ja hoitokausia on paljon ja eniten suhteessa vertailualueisiin.
- Menetettyjä elinvuosia on eniten
- Työttömien terveystarkastuksissa kävi n. 25-30 prosenttia työttömistä/vuosi
- Toimeentulotukea saavia on nuorissa aikuisissa ja eläkeikäisissä paljon ja määrä on edelleen nousussa.
- 15-29-vuotiaiden työllisyyden kehittäminen
- Omaishoidon tukea saadaan vähiten
- Perusterveydenhuollon vuodeosastohoidossa hoitoaika on pisin suhteessa vertailualueisiin.
- Huono-osaisuuden [taloudelliset vaikutukset](#) kuntataloudelle ovat suurimpia Lapinlahdella verrattuna eri kuntiin
- Näyttöön perustuvan ja kerätyn tiedon hyödyntämisessä hyvinvoinnin ja terveyden edistämiseksi on kehitettävää

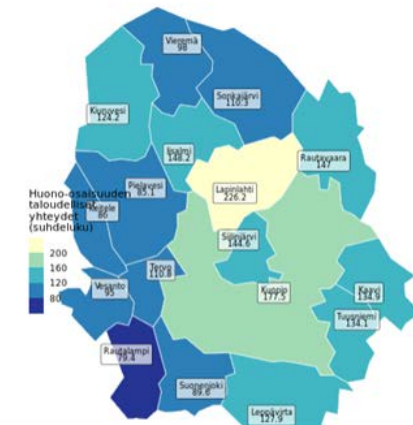
Perusterveydenhuollon vuodeosastohoidon potilaiden hoitokausien ikä- ja sukupuolivakioitu indeksi

Perusterveydenhuollon vuodeosastohoidon potilaiden hoitopäivien ikä- ja sukupuolivakioitu indeksi

Huono-osaisuuden taloudelliset yhteydet
Kuvassa näytetään alueeseen Pohjois-Savo tasolla maakunnat kuuluvat kunnat

L A P I N L A H T I

Hyvinvointisuunnitelman tarkennetut toimenpiteet, vastuutahot ja seurantamittarit painopisteittäin vuosille 2021-2025:

1.Painopiste: Osallisuuden vahvistuminen ja yksinäisyyden vähentäminen

TAVOITTEET	TOIMENPITEET TAVOITTEIDEN EDISTÄMISEKSI	VASTUUTAHOT	SEURATAMITTARIT
Järjestö ja osallisuustyöllä on rakenteet ja vastuhenkilö	<ul style="list-style-type: none"> -Nimetään osallisuustyöryhmä -Nimetään osallisuus- /järjestövastaava ja työlle resurssit -Laaditaan osallisuusohjelma kuntaan: tavoitteiden ja toimenpiteiden määrittely 	<p>Johtoryhmä (HYTE-ryhmä) Luottamushenkilöt Järjestöt Kansalaoisopisto</p>	Tea-viisari (osallisuus)
Lukiolaisten hyvinvointi ja yhteisöllisyys lisääntyy, ennaltaehkäistään yksinäisyyttä	<ul style="list-style-type: none"> -Ryhmyttämisen lisääminen, säännöllinen ryhmyttämisen huomiointi ja toimenpiteet siihen lukuvuoden aikana, ryhmyttämisen huomiointi opetuksessa ja Me-hengen luomiseen panostaminen -Varhainen tuki Yksinäisyyden ennaltaehkäisy huomioidaan yläkoulun OPS:ssa: hyvinvoinnin ja oppimisen tukeminen -yksilöllisten tarpeiden huomioiminen -yhteisöllinen ja osallistava toimintakulttuuri -lukion hyvä arki 	<p>Rehtori Opettajat Opiskelijahuolto Nuorisotyö</p>	<p>Kouluterveyskysely: - Ei yhtään läheistä ystävää %</p>
Nuorten, yläkoululaisten ja lukiolaisten sekä huoltajien vaikutusmahdollisuudet lisääntyvät (yläkoulu)	<ul style="list-style-type: none"> -Nuoria osallistetaan enemmän: Kysytään nuorten mielipiteitä aktiivisesti koulun toiminnassa ja kehittämisessä -Huoltajat osallistuvat opiskeluhuollon toimintamallien kehittämiseen, toiminnan arviointiin, ruokailujärjestelyjen suunnitteluun, toteuttamiseen ja arviointiin ja kodin ja koulun yhteistyön kehittämiseen. Huoltajat huolehditaan mukaan yhteisölliseen oppilashuoltoryhmiin -Opiskelijat osallistuvat järjestyssääntöjen laatimiseen, kiusaamisen ja väkivallan ehkäisyyn ja sovitteluun, opiskelulaitoksen toiminnan arviointiin, ruokajärjestelyjen suunnitteluun, toteuttamiseen ja arviointiin sekä tupakoimattomuuden ja päihteettömyyden edistämisen. -Oppilaita kannustetaan ja rohkaistaan mielipiteen ilmaisuun oppitunnilla 	<p>Rehtorit Opettajat Koulu- ja opiskeluterveydenhoitaja ja lääkäri Ruokapalvelu Koulun henkilökunta Koululaiset, opiskelijat ja huoltajat</p>	<p>Kouluterveyskysely: Opettajat eivät rohkaise mielipiteen ilmaisuun oppitunnilla, % 8 ja 9 lk oppilaista Tea-viisari-lukiokoulutus: sitoutuminen ja osallisuus, seuranta ja tarveanalyysi</p>

1.Painopiste: Osallisuuden vahvistuminen ja yksinäisyyden vähentäminen

TAVOITTEET	TOIMENPITEET TAVOITTEIDEN EDISTÄMISEKSI	VASTUUTAHOT	SEURATA-MITTARIT
Kuntalaisten osallistumis- ja vaikuttamiskeinot ovat systemaattisesti käytössä eri toimijoilla (erityisesti kuntajohto ja kulttuuritoimi, järjestöt, yhdistykset)	<p>-Kuvataan kuntalaisten osallistumis- ja vaikuttamismahdollisuudet kunnan verkkosivuille</p> <p>-Kootaan asiakasraati kehitettävän aiheen ympärille ja jalkautetaan saatu palaute toimintoihin</p> <p>-Kerätään asiakaspalautteita systemaattisesti ja kokemusasiantuntijoita ja hyödynnetään kehittämissasiakkuuksia **</p>	<p>Johtoryhmä (HYTE-ryhmä) Kaikki hallintokunnat/esimiehet Järjestöt ja yhdistykset Kuntalaiset Kansalaisopisto/rehtori</p>	<p>Kokemuskysely Tea-viisari- kuntajohto/lukio/per us-koulu-osallisuus</p>
Vahvat osallisuuden rakenteet (erityisesti kulttuuri) ja seuranta, sitoutuminen ja raportointi (erityisesti perusterveyden-huolto)	<p>Perustetaan kulttuuritoimijoiden asiantuntijaelin (yhteiskokous kulttuuritoimijoiden kanssa) ja otetaan vaikuttamistavat, esim. asukaskohtaamiset ja yhteiskehittäminen käyttöön</p> <p>- Käsitellään ohjelmat johtoryhmässä ja luottamushenkilöhallinnossa</p> <p>-Vahvistetaan säännöllistä seuranta- ja raportointiedotusta väestön hyvinvoinnista luottamushenkilöille ikäryhmittäin ja sukupuolittain (tupakointi, ylipaino, päihde, suun terveydentila, masennus)</p>	<p>Johtoryhmä (HYTE-ryhmä) Luottamushenkilöt /lautakunnat Kulttuuri-koordinaattori Sivistystoimi Kansalaisopisto Järjestöt, yhdistykset, yrittäjät Kuntalaiset</p>	<p>Tea-viisari-Kulttuuri- osallisuus Tea-viisari- Perusterveydenhuolt o</p>

2.Painopiste:Terveelliset elämäntavat, itsestä huolehtiminen ja toiminnallinen arki

TAVOITTEET	TOIMENPITEET TAVOITTEIDEN EDISTÄMISEKSI	VASTUUTAHOT	SEURATAMITTARIT
Ennakoidaan päätösten vaikutukset	<ul style="list-style-type: none"> -Otetaan käyttöön lapsivaikutusten arviointi päätöksenteon tueksi - EVA:n aktiivinen käyttö. 	<ul style="list-style-type: none"> Luottamushenkilöt Johtoryhmä (HYTE-ryhmä) 	<ul style="list-style-type: none"> EVA:n käyttö (Sotkanet 468)
Kehitetään päiväkotien ja koulujen ruokakasvatusta suunnitelmallisesti	<ul style="list-style-type: none"> - Vaikuttavat menetelmät ja suositukset otetaan aktiiviseen käyttöön ja seurantaan (Neuvokas perhe** , Sapere, Maistuva koulu) -Osallistutaan Kehuva (verkkokoulutus)koulutukseen -Ruokakasvatustyöryhmän (varhaiskasvatuksen ja koulun yhteinen) toiminnan jäsentäminen (kokoonpano, tehtävät) ja aktivointi. -Ruokakasvatustyössä osallistetaan lapsia, nuoria ja huoltajia. -Nykytila.fi sivustoa hyödynnetään säännöllisesti toimintojen suunnittelussa, toiminnassa ja seurannassa varhaiskasvatuksessa, päivähoidossa ja ravitsemuspalveluissa -Perhepäivähoitajille vahvempi tuki (vrt. päiväkodit) ja esim. yhtenäiset ruokasuositukset käyttöön ja yhtenäisten ruokasuositusten käytön tukeminen -Perheviestinnän vahvistaminen kaikilla toimialoilla, säännöllisyys -Kuntapäätäjäviestinnän vahvistaminen ja säännöllisyys: lautakunta/säännöllinen info (hyte) 	<ul style="list-style-type: none"> Sivistysosaston päällikkö, Varhaiskasvatuksen päällikkö Sivistys: varhaiskasvatuksen ja koulujen henkilökunta Nuorisotyö Terveystoimijat Liikuntatoimi Ravitsemusterapeutti Ruokapalvelu Hyvinvointi-koordinaattori Johtoryhmä (HYTE-ryhmä) Luottamushenkilöt / palvelulautakunta 	<ul style="list-style-type: none"> Nykytila.fi indikaattorit: -ruokakasvatuksen tuki ja jatkuvuus - ruokakasvatus osana kasvatusta ja opetusta - ruokailun järjestäminen ja kehittäminen -monipuolinen ja riittävä ateria -ruokakasvatusta edistävä yhteistyö (nyt 61/100, tavoitetaso 75)

2.Painopiste: Terveelliset elämäntavat, itsestä huolehtiminen ja toiminnallinen arki

TAVOITTEET	TOIMENPITEET TAVOITTEIDEN EDISTÄMISEKSI	VASTUUTAHOJOT	SEURATAMITTARIT
Vahvistetaan sitoutumista kouluruokailun toteuttamiseen ruokailusuositusten mukaisesti	<p>-Käsitellään TEA-viisari tulokset, kouluterveyskyselyn verkkopalvelun tulokset sekä kouluympäristön terveellisyden ja turvallisuuden ja yhteisön hyvinvoinnin tarkastusten tulokset säännöllisesti opettajain-/henkilöstökokouksissa ja päätetään toimenpiteistä yhteisesti.</p> <p>-Kouluruokailu kuvataan opetussuunnitelmissa yhteistyöstä vanhempien kanssa, ruokailusta vastaavan henkilöstön kanssa ja kouluterveydenhuollon kanssa.</p> <p>-Oppilaille ja huoltajille järjestetään aito mahdollisuus vaikuttaa kouluruokailun sisältöön.</p> <p>-Ruokakasvatusta lisätään osaksi kasvatusta ja opetusta</p> <p>-Malliaterian käytännön toteutuksen tukeminen eri keinoin: visuaalisuus, ohjaus, mallit toteutukseen, oppilaat mukaan suunnitteluun</p> <p>-Otetaan käyttöön yhteiset käytännöt kouluruokailuun osallistumisen seurannassa</p>	<p>Rehtorit</p> <p>Opettajat</p> <p>Ruokapalvelu</p> <p>Kouluterveyden-huolto</p> <p>Ravitsemusterapeutti</p> <p>Johtoryhmä (HYTE-ryhmä)</p> <p>Luottamushenkilöt</p>	<p>Tea-viisari:</p> <p>Perusopetus-sitoutuminen</p> <p>Tea-viisari:</p> <p>Lukiokoulutus-sitoutuminen</p> <p>Lautasmallin mukaisesti koottu malliateria on näkyvässä ruokailutilanteessa</p>
Koululaiset ja opiskelijat syövät aamupalan.	<p>-Huomioidaan aamupalan tärkeys:</p> <p>-Vaikuttaminen koteihin</p> <p>-Tiedottaminen</p> <p>-Tarjotaan "aamupuuro" opiskelijoille lukiossa</p>	<p>Johtoryhmä (HYTE-ryhmä)</p> <p>Luottamushenkilöt</p> <p>Ruokapalvelu</p> <p>Ravitsemusterapeutti</p> <p>Hyvinvointi-koordinaattori</p> <p>Kouluterveyden-hoitajat/-lääkäri</p>	<p>Kouluterveyskysely:</p> <p>Ei syö aamupalaa (42,3% ei syönyt aamupalaa/lukio)</p>

2.Painopiste: Terveelliset elämäntavat, itsestä huolehtiminen ja toiminnallinen arki

TAVOITTEET	TOIMENPITEET TAVOITTEIDEN EDISTÄMISEKSI	VASTUUTAHOT	SEURATAMITTARIT
Terveellinen ja säännöllinen ruokavalio: vähemmän punaista lihaa, suolaa, kovia rasvoja-ruokasuositusten mukainen	<p>Koululounaan tärkeys: infoa vanhemmille ja nuorille, viestintä</p> <p>-Järjestetään kunnan ruokapalvelut ravitsemussuositusten mukaisesti</p> <p>-Tehdään yhteistyötä sydänterveellisen ruokatarjonnan käyttöönottamiseksi kunnan alueen ruokailupaikoissa / yrityksissä.</p> <p>-Viestitään säännöllisesti ja jatkuvasti mm. vanhempainilloissa, paikallislehdessä, somessa, tapahtumissa</p> <p>-Huomioidaan ja ennalta ehkäistään vajaaravitsemusriski erityisesti kotihoidon asiakkailta ja yli 80-vuotiailla kaikissa palveluissa, käytetään vajaaravitsemuksen ehkäisy- ja hoitopolkua.</p>	<p>Ruokapalvelut</p> <p>Sosiaali- ja terveystoimen vastaanottojen henkilökunta, mm. ravitsemusterapeutti</p> <p>terveydenhoitajat /-lääkärit, hoitajien vastaanotot, työterveys</p> <p>Ikäihmisten neuvola Hyvinvointi-koordinaattori Palveluohjaaja Kansalaisopisto</p>	<p>Kouluterveyskysely: - Ei syö koululounasta %</p> <p>Verenkiertoelin-sairauksien vuoksi työkyvyttömyyseläketä saavat 16-64 v %</p>
Työikäisten ruokavalio Ikäihmisten ruokavalio	<p>-Tuetaan yhteisöllistä ruokailua</p> <p>-Myös kotona asuvat, ei palvelujen piirissä olevat ikäihmiset, huomioidaan esim. järjestöjen ja yhdistysten toiminnassa sekä viestinnän keinoin (mm. palveluohjaus).</p>		
Varhaiskasvatuksessa tehdään enemmän yhteistyötä yhteistyötahojen kanssa lasten liikkumisen lisääntymiseksi	<p>-Liikkuva varhaiskasvatus toimintamalli on aktiivisesti käytössä</p> <p>-Huoltajien mukanaoloa liikkuva varhaiskasvatus toiminnassa lisätään (kts. Virveli)</p> <p>-Neuvolan, muiden varhaiskasvatussyksiköiden, esiopetuksen, kunnan eri hallintokuntien ja paikallisten toimijoiden (mm. järjestöt) kanssa tehdään ja lisätään yhteistyötä lasten motorisen kehityksen ja liikkumisen edistämiseksi (kts. Virveli)</p> <p>-Varhaiskasvatuksesta osallistutaan liikuntaa edistäviin alueellisiin verkostoihin</p>	<p>Varhaiskasvatuksen johtaja ja Virveli (15/4) esimiehet</p> <p>Varhaiskasvatuksen koko henkilökunta</p>	

2.Painopiste: Terveelliset elämäntavat, itsestä huolehtiminen ja toiminnallinen arki

TAVOITTEET	TOIMENPITEET TAVOITTEIDEN EDISTÄMISEKSI	VASTUUTAHOT	SEURATA-MITTARIT
Liikutaan suosituksen mukaisesti; erityisesti vähän liikkuvat lapset, nuoret, aikuiset ja ikäihmiset	-Otetaan vaikuttavat menetelmät aktiiviseen käyttöön ja käyttöä seurataan: Neuvokas perhe**, Ilo kasvaa liikkuen- varhaiskasvatus, Liikkuva koulu, Liikkuva opiskelu, Liikkuva aikuinen -toimintamallit ja niiden käyttöä seurataan	Varhaiskasvatus Sivistystoimi:	Kouluterveyskysely: - Alle tunti liikuntaa/vk, 8. ja 9. luokka, lukio
	-Huomioidaan vähän liikkuvat lapset varhaiskasvatuksessa ja koulussa, toiminnallinen arki ja järjestetään matalan kynnyksen liikunnallista toimintaa	Rehtorit, opettajat ja muu henkilökunta, yhteistyökumppanit	- Vähintään tunnin päivässä liikkuvat
	-Kehitetään Liikuntaneuvontaa vähän liikkuville aikuisille, "palvelupolku"		
	-Tuetaan työmatkaliikkumista lihasvoimin mm, työterveyshuollossa esim. polkupyöriä käyttöön työpäivän aikaiseen liikkumiseen, liikkumisen seurantamittarit käyttöön/lainatavaksi	Kouluterveydenhuolto Nuorisotyö	
	-Vanhuspalveluissa ja vuodeosastolla otetaan käyttöön Voimaa vanhuuteen -toimintamalli huomioiden tasapaino, voima, liikkuvuus, ulkoilu, kodin turvallisuus, lääkityksen vaikutukset ja ravitsemuksen vaikutukset	Vanhuspalvelut Tekninen toimi Kansalaisopisto	Haipro-tilastot (sote): Kaatumiset ja putoamiset, % TEA-liikunnan kokonaistulos
	-Kiinnitetään huomiota ulkoilumahdollisuuteen ikäihmisillä -ulkoilunystävät -koulutus ja rakennetaan verkostot yhteistyössä järjestöjen kanssa.		Verenkiertoelin-sairauksien vuoksi työkyvyttömyyseläkettä saavat 16-64 v %
	-Tehdään Seniorireitit penkkeineen lähelle koteja	HYTE-ryhmä	Dementiaindeksi
	-Vahvistetaan jalkautuvaa nuorisotyötä tai siirretään nuorisotyön toimitilat koulun yhteyteen (Matin ja Liisan koulu), jolloin käytössä on laaja liikkumista mahdollistava ympäristö nuorisotyössä (koulunuorisotyön lisääminen)		
	-Järjestetään säännöllistä koulutusta toiminnallisen arjen ja liikunnan tukemiseksi varhaiskasvatuksen ja koulun henkilökunnalle		
	-Koulutetaan jokaiseen varhaiskasvatuksen yksikköön 1-2 liikunnan osaajaa, jotka kouluttavat muun henkilökunnan		
-Kaikkien toimijoiden säännöllistä viestintää vahvistetaan monikanavaisesti			
-Lähiliikuntapaikkoja ylläpidetään kattavasti eri puolilla kuntaa lähellä kotia yhteistyössä järjestöjen, yhdistysten ja kuntalaisten			

2.Painopiste: Terveelliset elämäntavat, itsestä huolehtiminen ja toiminnallinen arki

TAVOITTEET	TOIMENPITEET TAVOITTEIDEN EDISTÄMISEKSI	VASTUUTAHOT	SEURANTAMITTARIT
<p>Tehostetaan liikuntaa tukevan toiminnan kohdentamista (seuranta, viestintä ja analyysi)</p>	<p>-Hankitaan mittareita (aktiivisuusmittari tms.) liikkumisen seurantaan ja toiminnan kehittämisen tueksi koululle, varhaiskasvatukseen ja työterveyshuoltoon</p> <p>-Perustetaan Move-toiminnalle monialainen ohjausryhmä (rehtori, terveydenhoitaja, liikuntasihteeri, fysioterapeutti, vanhempien edustus, hytekoordinaattori) tulosten tarkasteluun ja hyödyntämiseen jatkotoimia varten: kehitetään Movessa heikosti suoriutuvien moniammatillinen jatko-ohjauspolku (esim. fysioterapia, koulun liikunnanopettajat)</p> <p>-Otetaan käyttöön sukupuoli ja ikä seuranta liikuntapalveluissa</p> <p>-Jokaiselle koululle määritellään liikunnasta vastaava yhdyshenkilö sisäisen ja ulkoisen toiminnan tueksi. ja yhdyshenkilöksi.</p>	<p>Rehtorit ja opettajat Varhaiskasvatuksen johtaja ja esimiehet Työterveyshuolto Terveystenhoitajat Fysioterapia Liikuntasihteeri Hyvinvointikoordinaattori</p>	<p>Move ohjausryhmän kokoontumiset</p> <p>Seurantatilastot liikuntatoimi</p> <p>Yhdyshenkilöt/koulu</p>
<p>Koulu-uupumus vähenee</p>	<p>-Varhainen tuki, puheeksi otto ja jatkuva viestintä käyttöön</p> <p>-Elämäntaitokurssi toteutetaan säännöllisesti (voisiko olla suunnattukin?): itsensä johtaminen, merkityksellisyys, riittävä uni ja liikunta, terveyttä edistävä ravitsemus</p> <p>-Käytössä moniammatillinen malli, jolla puututaan poissaoloihin varhaisessa vaiheessa, varhainen tuki.</p>	<p>Rehtorit Opettajat Kouluterveyden-huolto Opinto-ohjaajat Koulupsyykkari Koulukuraattorit</p>	<p>Kouluterveyskysely: Kokee terveydentilansa keskinkertaiseksi tai huonoksi, osuus 8. ja 9. luokan oppilaista (HYTE-kerroin)</p> <p>-Kokee terveydentilansa keskinkertaiseksi tai huonoksi, % lukion 1. ja 2. vuoden opiskelijoista</p> <p>-Kokee koulu-uupumusta % lukion 1. ja 2. vuoden opiskelijoista</p>

2.Painopiste: Terveelliset elämäntavat, itsestä huolehtiminen ja toiminnallinen arki

TAVOITTEET	TOIMENPITEET TAVOITTEIDEN EDISTÄMISEKSI	VASTUUTAHOT	SEURANTAMITTARIT
<p>Tuetaan lasten tervettä kasvua ja tervettä painoa</p> <p>Lapset ja nuoret, ylipainoisten määrä laskee (erityisesti 8. ja 9.-luokkalaiset, vuonna 2017 18,3%)</p>	<p>Kts. toimenpiteet tämän suunnittelutaulukon tavoitteista kohdista:</p> <ul style="list-style-type: none"> -kehitetään päiväkotien ja koulujen ruokakasvatusta -vahvistetaan sitoutumista kouluruokailuun toteuttamiseen -kaikki aloittaa aamun aamupalalla -terveellisempi ruokavalio -varhaiskasvatuksessa tehdään enemmän yhteistyötä lasten liikunnan lisäämiseksi -liikutaan suositusten mukaisesti -tehostetaan liikuntaa tukevan toiminnan kohdentamista -koulu-uupumusta vähemmän -Lasten ja nuorten mielenterveyden tukeminen, vanhemmuus vahvistuu 	<p>Kts. vastuutahot tämän suunnittelutaulukon vastuutahot kohdista</p>	<p>Ylipaino, % 2-6v (FinLapset)</p> <p>Kouluterveyskysely:</p> <ul style="list-style-type: none"> -Ylipaino, osuus 8. ja 9. luokan oppilaista, (HYTE-kerroin) - Kokee terveydentilansa keskimertaiseksi tai huonoksi, osuus 8. ja 9. luokan oppilaista (HYTE-kerroin) - Ylipaino, osuus lukio 1. ja 2.v opiskelijoista
<p>Lapsiperheille on riittävän tilavia asuntoja tarjolla</p>	<p>Kunnassa on tarjolla enemmän tilavia (vuokra)asuntoja perheille</p>	<p>Johtoryhmä (HYTE-ryhmä) Tekninen toimi Sosiaalitoimi Luottamushenkilöt Vuokranantajat, yritykset</p>	<p>Ahtaasti asuvia lapsiasuntokuntia kaikista lapsiasuntokunnista (Sotkanet)</p>

3.Painopiste:Tapaturmien ja väkivallan ehkäiseminen ja turvallinen arki

TAVOITTEET	TOIMENPITEET TAVOITTEIDEN EDISTÄMISEKSI	VASTUUTAHOT	SEURANTAMITTARIT
Yhä useampi pysyy pystyssä (Kaatuminen, vammat, myrkytykset)	<ul style="list-style-type: none">-Kaatumisen ehkäisy: monitoimijainen toimintamalli ja koulutus käyttöön, kotona-asuvat ei palvelujen piirissä olevat huomioiden.-Järjestöyhteistyö, mm. eläkeläisjärjestöt, vanhus- ja vammaisneuvostot, kansalaisopisto-Kaatumisvaaran arviointi käyttöön: FROP-Com (kotona asuvat) ja FRAT (hoivapalvelut ja sairaala)-Kodin turvallisuuden tarkistuslista käyttöön-Kaatumis-Seula työkalut käyttöön: kaatumisvaaran itsearviointi, liikuntaohje, tarkistuslista ja 10 keinoa kaatumisen ehkäisyyn -Ikinä-toimintamalli käyttöön(kaatumisvaaran arviointi, toimintasuunnitelma ja opas) -Esteettömyyden edistäminen rakentamisessa ja peruskorjauksessa huomioidaan (mm. hissiavustukset ja invaliukset) -Hiekoitushiekkaa yhteiseen käyttöön, liukuesteitä jaetaan ikäihmisille	<ul style="list-style-type: none">VanhuspalvelutVuodeosasto / sotepalvelutPalo- ja pelastustoimiJärjestöt, yhdistyksetKansalaisopistoTekninen toimi	<ul style="list-style-type: none">Hoitoilmoitus- järjestelmä, HYTE-kerroin:-Kaatumisiin ja putoamisiin liittyvät hoitajaksot 65 vuotta täyttäneillä henkilöillä verrattuna 10 000 vastaavan ikäiseen henkilöön, HYTE-kerroin -Kuolleisuus tapaturmiin, kaatumisiin ja putoamisiin/100 000 Ikävakioitu tapaturmaindeksi
Lukiossa ei esiinny seksuaalista häirintää Lukio on turvallinen ympäristö opiskella	<ul style="list-style-type: none">-Seksuaaliterveyttä tuetaan laajasti koulun toimintaympäristössä-Otetaan puheeksi opiskelijoiden kohtaamisissa-Lukiokurssien hyvinvointikurssiin sisältyy seksuaalisuus ja seksuaaliterveys, seksuaalioikeudet	<ul style="list-style-type: none">RehtoritOpettajatKouluterveyden-huoltoKoulupsyykkariKoulukuraattorit	<ul style="list-style-type: none">Kouluterveyskysely:- Kokenut seksuaalista häirintää koulussa vuoden aikana, % lukion 1. ja 2. vuoden opiskelijoista- Kokenut fyysistä uhkaa vuoden aikana lukion 1. ja 2. vuoden opiskelijoista Lähisuhdeväkivallan kartoituslomake (THL)**

3.Painopiste:Tapaturmien ja väkivallan ehkäiseminen ja turvallinen arki

TAVOITTEET	TOIMENPITEET TAVOITTEIDEN EDISTÄMISEKSI	VASTUUTAHOT	SEURANTAMITTARIT
Liikenne-rikkomusten ja rikosten määrä laskee	<ul style="list-style-type: none">-Päihteet-varhaisen puuttumisen malli - Pakka toimintamalli käyttöön-Ankkuri -toiminta pidetään voimissaan ja aktiivisena-Liikennevalistus	<ul style="list-style-type: none">Liikenneturva-työryhmäSivistystoimen johtajaSosiaali- ja terveystoimen johtaja	<ul style="list-style-type: none">Poliisin tietoon tulleet eräät liikenne-rikokset / 1000 asukastaPoliisin tietoon tulleet liikenneturvallisuuden vaarantamiset ja liikenne-rikkomukset / 1000 asukastaYksittäisonnettomuudet ja alkoholi onnettomuudet (Ramboll)
Ympäristö on terveellinen ja turvallinen	<ul style="list-style-type: none">-Kuntaan laaditaan turvallisuussuunnitelma-Ikäihmisiä asuu paljon kotona: ennaltaehkäiseviä toimintamalleja käytetään järjestelmällisesti kaikissa palveluissa (voimaa vanhuuteen, kodin turvallisuuden huomiointi, katuturvallisuus). Kodin turvallisuuden tarkistuslista on käytössä.-Huomioidaan että muistisairaita asuu paljon kotona, kodin ja ympäristön turvallisuus huomioidaan riittävästi ja kattavasti kaikissa palveluissa ja ratkaisuissa mm. Voimaa vanhuuteen toimintamalli ja hyvinvointia edistävät kotikäynnit.-Omaishoitajia koulutetaan ja tuetaan turvallisuus, ravitsemus ja lääkitysasioissa.-Omaishoitajille riittävästi tukea (dementiaindeksi korkein, omaishoidon tukea vähiten)	<ul style="list-style-type: none">JohtoryhmäHYTE-ryhmäPelastuslaitosVanhuspalvelujen esimiesTekninen toimi	<ul style="list-style-type: none">Alueen turvallisuuteen tyytyväisten osuus, %Kokemuskysely: tyytyväisyys asuinalueen turvallisuuteen

4.Painopiste: Mielenhyvinvointi ja riippuvuuksien ehkäiseminen

TAVOITTEET	TOIMENPITEET TAVOITTEIDEN EDISTÄMISEKSI	VASTUUTAHOT	SEURANTAMITTARIT
Lasten ja nuorten mielenterveyden varhainen tukeminen, masennusoireilu vähenee	<ul style="list-style-type: none">-Koulupoissaoloihin puuttumismallia kehitetään edelleen-Prokoulutoimintamalli koulutus ja mallin käyttö samoin IPC ** käyttöön lievän tai keskivaikean masentuneiden nuorten tukemiseksi jatkuu-Masennusseula(RBDI'**) on käytössä nuorille terveystarkastuksessa-Elämänhallintaryhmät nuorille käyttöön-Nuoren mielen ensiapu (NMEA) kouluttautuminen ja käyttö-Chilled-menetelmän otetaan käyttöön; Mielenterveyden varhainen tuki lapsille ja nuorille, joilla on todettu ahdistusoireita	<ul style="list-style-type: none">Sivistysosaston osastopäällikköRehtoritOpettajat Sosiaali- ja terveystieteiden osaston päällikköKoulu- ja opiskelija ja terveydenhuoltoOppilas- ja opiskelijahuoltoKoulukuraattoritKoulupsyykkariMielenterveysneuvolaSosiaalitoimi	<ul style="list-style-type: none">Sotkanet:- 0-17 vuotiaat lapset joista on tehty lastensuojeluilmoitus, % vastaavanikäisestä väestöstä- Huostaanotossa vuoden aikana olleet 0-17 vuotiaat, vastaavanikäisestä väestöstä- Nuoret sairaalahoidossa mielenterveyssyistä (erityisesti 0-17-vuotiailla tytöillä) Kouluterveyskysely:-Keskusteluyhteys- Koulutuksen ulkopuolelle jääneet 17–24-vuotiaat, osuus vastaavanikäisestä väestöstä (Tutkintorekisteri, tilastokeskus, HYTE-kerroin)

4.Painopiste: Mielenhyvinvointi ja riippuvuuksien ehkäiseminen

TAVOITTEET	TOIMENPITEET TAVOITTEIDEN EDISTÄMISEKSI	VASTUUTAHOT	SEURANTAMITTARIT
Vanhemmuus vahvistuu, tuetaan perheiden hyvinvointia ja jaksamista vanhempana	<p>-Vanhemmuus vahvistuu: Lapset puheeksi** toimintamalli-toimijoiden koulutus ja mallin käyttöönotto ja käytön seuranta-koulutettujen määrä ja LP keskustelujen ja neuvonpitojen määrät tilastoidaan</p> <p>-Hyvä arki lapselle-menetelmän koulutukset järjestötoimijoille</p> <p>-Vanhemmuuden tuen ryhmät käyttöön (Vahvuutta vanhemmuuteen)</p> <p>-Yhteistyö järjestöjen kanssa- vertaisryhmät</p> <p>-Lapset puheeksi**-menetelmä-koulutetaan henkilöstö ja otetaan käyttöön</p> <p>-VaVu-menetelmä **käyttöön (varhainen vuorovaikutus, voimavaramittarit ja kotikäynnit)</p> <p>-Monitoimijaisen yhteistyömallin (VARPU, ja koulujen ryhmät) tiivistäminen ja neuropsykiatrisen osaamisen hyödyntäminen näissä. SYTY-mallin verkostoon levittäminen.</p> <p>-ADHD vertaisryhmän perustaminen, strategiamenetelmä koulutus ohjaajalle</p> <p>-Parisuhteen tuen tehostaminen, suunnitelma puheeksi ottamisesta, koulutusta</p> <p>-Perheasiainsovittelun koulutus</p> <p>-Eroauttaminen; vanhemmuussuunnitelma käyttöön, mahd. eroryhmät lapsille ja yhteistyö järjestäjien kanssa.</p>	<p>Sivistysosaston päällikkö</p> <p>Sosiaali- ja terveysosaston päällikkö</p> <p>Lape-toimijat</p> <p>Järjestöt/yhdistykset Kansalaisopisto</p>	<p>Koulutettujen määrä</p> <p>Lp keskustelujen määrä (Lp menetelmä-keskustelut ja neuvonpidot)</p> <p>Vahvuutta vanhemmuuteen-toteutuneiden ryhmien määrän seuranta ja asiakaspalautteet ryhmäläisiltä.</p> <p>Vertaisryhmien määrät</p> <p>Toteutuneiden VaVu haastatteluiden sekä kotikäyntien määrät</p> <p>Toteutuneiden Varpu +oppilashuollollisten kokoontumisten määrä ja asiakaspalautteet</p> <p>Kun ADHD-ohjaajat on koulutettu, toteutuneiden ryhmien ja osallistujien määrät</p> <p>Puheeksioton suunnitelman toteutumisen ja sovitun toteutuksen seuranta toimijoilla</p> <p>Vanhemmuussuunnitelman ja mahd. eroryhmien käytön ja toteutumisen seuranta</p>

4.Painopiste: Mielenhyvinvointi ja riippuvuuksien ehkäiseminen

TAVOITTEET	TOIMENPITEET TAVOITTEIDEN EDISTÄMISEKSI	VASTUUTAHOT	SEURANTAMITTARIT
Alaikäiset ovat päihteettömiä ja ennaltaehkäistään päihteiden aiheuttamia haittoja ja riippuvuuksia	<ul style="list-style-type: none">-Päihteet. varhaisen puuttumisen malli-Nuorisotyö jalkautuu koululle-Koulun päihdesuunnitelma tehty ja käytössä-Päihdeaiheiset vanhempainillat varhaiskasvatuksessa, ala- ja yläkoulussa säännöllisesti-Ennalta ehkäisevä päihdetyö kouluille-Pakka-toimintamalli otetaan käyttöön	<ul style="list-style-type: none">Sivistysosaston päällikköSosiaali- ja terveysosaston päällikköNuorisotyöMielenterveysneuvolaRehtoritSosiaalitoimi	<p>Tutkintorekisteri, tilastokeskus (HYTE-kerroin):</p> <ul style="list-style-type: none">- Päihteiden vuoksi sairaaloiden ja terveyskeskusten vuodeosastoilla hoidossa olleet 15-24-vuotiaat- Koulutuksen ulkopuolelle jääneet 17-24-vuotiaat, osuus vastaavanikäisestä väestöstä (HYTE-kerroin) <p>Kouluterveyskysely:</p> <ul style="list-style-type: none">- Tosi humalassa vähintään kerran kuukaudessa lukion 1. ja 2. vuoden opiskelijoista- Kokeillut laittomia huumeita ainakin kerran lukion 1. ja 2. vuoden opiskelijoista/vähintään kerran kk, %- Alaikäisten perhepiiristä ja välittämisen kautta hankkima alkoholi, %- Raittius % <p>Sotkanet:</p> <ul style="list-style-type: none">- 0-17 vuotiaat lapset joista on tehty lastensuojeluilmoitus, % vastaavanikäisestä väestöstä- Huostaanotossa vuoden aikana olleet 0-17 -vuotiaat, vastaavanikäisestä väestöstä

4.Painopiste: Mielenhyvinvointi ja riippuvuuksien ehkäiseminen

TAVOITTEET	TOIMENPITEET TAVOITTEIDEN EDISTÄMISEKSI	VASTUUTAHOT	SEURANTAMITTARIT
Mielenterveys-sairastavuus vähenee	<ul style="list-style-type: none"> -MTEA-aikuisen mielen terveyden ensiapu käytössä ** -Masennusseula (BDI) aikuisille perusterveydenhuollossa käytössä ** GDS-15 ikäihmisten masennusseula -Lisätään työttömien terveystarkastuksia -Luonnon ja kulttuurihyvinvointivaikutusten hyödyntäminen ja huomiointi yhdyskuntarakentamisessa Kulttuurihyvinvointivaikutusten huomiointi: Kaiku-kortti (kulttuuri) käyttöön 	<ul style="list-style-type: none"> Työterveyshuolto Sosiaali- ja terveysosaston päällikkö Sosiaali- ja terveystoimi Mielenterveysneuvola Rehtorit Sosiaalitoimi Työllisyyspalvelut Tekninen toimi Kansalaisopisto Kulttuurikoordinaattori Hyvinvointikoordinaattori 	<ul style="list-style-type: none"> Mielenterveysindeksi, ikävakioitu (THL) Depressiolääkkeistä korvausta saaneet 25-64-vuotiaat (Sotkanet) Erikoissairaanhoidon avohoitokäynnit, psykiatria/1000 (Sotkanet) Mielenterveysperusteisesti sairauspäiväraahaa saavia 25-64v/1000 vastaavanikäistä Kaikukorttien ja osallistumisten lukumäärä
Työikäiset vuodeosasto/ sairaala/ asumispalvelut päihteiden vuoksi vähemmän	<ul style="list-style-type: none"> -Päihteet, varhaisen puuttumisen malli -AUDIT C/AUDIT/-alkoholin ongelmakäytön seulat käytössä SADD-alkoholiriippuvuustesti käyttöön -Huumeiden käytön testit ja Huumeriippuvuuden vakavuuden asteen SDS-testi käyttöön -Alkoholi-Mini-interventiot ** Päihdeseulat/mini-interventiot (puheeksiotto, kulutuksen seuranta ja päihdeneuvonta monialaisesti käyttöön -Pakka-toimintamalli käyttöön -Työttömien terveystarkastuksiin osallistujien määrän lisääminen ja jatko seuranta 	<ul style="list-style-type: none"> Sosiaali- ja terveysosaston päällikkö Sosiaali- ja terveystoimi Työterveyshuolto Mielenterveysneuvola Työllisyyspalvelut 	<ul style="list-style-type: none"> Päihteiden vuoksi vuodeosasto/ sairaala/ asumispalvelut työikäiset hoidetut potilaat Toimeentulotukea pitkäaikaisesti saaneet 25-64-vuotiaat, osuus vastaavanikäisestä väestöstä (toimeentulo-tukirekisteri, HYTE-kerroin)

4.Painopiste: Mielenhyvinvointi ja riippuvuuksien ehkäiseminen

TAVOITTEET	TOIMENPITEET TAVOITTEIDEN EDISTÄMISEKSI	VASTUUTAHOT	SEURANTAMITTARIT
Ennaltaehkäisevän päihdetyön rakenteiden päivittäminen ja jatkuvan toiminnan varmistaminen	<p>-Päivitetään ehkäisevän päihdetyön suunnitelma ja rakenteet</p> <p>-Ikäänntyneiden terveysneuvonnassa on käytössä yli 65-vuotiaiden alkoholimittari</p> <p>-Nimetään ehkäisevän päihdetyön koordinaattori/ yhdyshenkilö, joka toimii kaikkien ikäryhmien ennaltaehkäisevässä päihdetyössä</p> <p>-Jalkautetaan suunnitelman mukaiset toimet käyttöön</p>	<p>HYTE-ryhmä (johtoryhmä) Sosiaali- ja terveystalouden johtaja Mtt</p>	<p>Huono-osaisuuden taloudelliset yhteydet (huono-osaisuusindikaattorit): Mielenterveyden avohoitokäynnit ja päihdehuollon avopalveluiden asiakkaiden määrä, Sokra, Sotkanet)</p>
Raskauden aikaisen ja synnytyksen jälkeisen nikotiinittomuuden tukeminen	<p>Keitetään alueellista nikotiinittomuuden hoitopolku äitiys- ja lastenneuvolaan sekä kunnan omaa hoitopolkua 28-päivää ilman toimintamalli käyttöön</p>	<p>Äitiys-, perhesuunnittelu ja lastenneuvolan terveydenhoitajat ja lääkärit</p>	<p>Raskauden aikana tupakoineet, % synnyttäjistä</p> <p>Raskauden ensimmäisen kolmanneksen jälkeen tupakoineet, % synnyttäjistä</p>

5.Painopiste:Varhainen tuki (palveluketjut)

TAVOITTEET	TOIMENPITEET TAVOITTEIDEN EDISTÄMISEKSI	VASTUUTAHOT	SEURANTAMITTARIT
Matalan kynnyksen palvelujen/ohjauksen ja toimintojen lisääminen	<p>-Lisätään ja pidennetään kirjaston aukioloaikoja erityisesti omatoimikirjastossa</p> <p>Vahvistetaan koulutuksen ja työelämän ulkopuolella, riskissä olevien tunnistamista, tukea ja ohjausta</p>	<p>Sivistysosaston osastopäällikkö Kirjaston henkilökunta Sosiaali- ja terveyspalveluiden johtaja Johtava lääkäri Kansalaisopiston rehtori</p>	<p>Kirjaston fyysiset käynnit/ asukasluku Kirjasto, tapahtumien osallistujamäärä /asukasluku/1000</p> <p>Tutkintorekisteri, tilastokeskus: Koulutuksen ulkopuolelle jääneet 17-24-vuotiaat, osuus vastaavanikäisestä väestöstä, HYTE-kerroin</p> <p>Toimeentulotukea pitkäaikaisesti saaneet 25-64-vuotiaat, osuus vastaavanikäisestä väestöstä (toimeentulorekisteri, HYTE-kerroin) Työkyvyttömyyseläkettä saavat 25—64-vuotiaat, osuus vastaavanikäisestä väestöstä (eläketurvakeskus, HYTE-kerroin) Alioikeuksissa tuomittuja 15 vuotta täyttäneitä henkilöitä / 1000 vastaavanikäistä</p>
Vuodeosaston hoitoaika lyhenee	<p>Vahvistetaan omaishoitajien tukemista, esim. säännölliset vertaistukiryhmät, vapaapäivät, intervallit, tuet</p> <p>Kehitetään perhehoitoa</p> <p>Kehitetään kotiin tarjottavia hoitoja/ intervallihoitoa/ Kehitetään kotisairaala-toimintaa</p>	<p>Vanhuspalveluiden päällikkö Sosiaali- ja terveyspalveluiden johtaja Vanhuspalvelut Luottamushenkilöt Hyte-ryhmä (johtoryhmä) Terveystieteiden tutkimuskeskus</p>	<p>Perusterveydenhuollon vuodeosastohoidon keskimääräinen hoitoaika</p> <p>Sotkanet: Omaishoidon tukea saavia yli 75 v.</p> <p>Perhehoidossa olleita kunnan kustantamista palveluista</p>
Työttömien terveystarkastusten määrä ja säännöllisyys lisääntyy ja seuranta on säännöllistä	<p>Tiivistetään moniammatillista yhteistyötä ja selkeytetään palvelupolkuja, vahvistetaan etsivää työtä</p>	<p>Työterveyshuollon esimies Työterveyshuolto Työllisyyskoordinaattori TE-keskus Kela Sosiaali- ja terveyspalvelujen johtaja</p>	<p>Tehtyjen tarkastusten lukumäärä/työttömien lukumäärä kunnassa Tarkastuksiin osallistuneiden määrä/työttömien lukumäärä Seurantakäyntien lukumäärä tarkastetuista</p>

L A P I N L A H T I

Kuntalaisten toteamaa

” Lapinlahti on hyvä paikka asua. Runsaasti harrastus- ja osallistumismahdollisuuksia, avoin ilmapiiri, kaunis luonto lähellä, kunnan palvelut toimivat, hyvät liikenneyhteydet, kaupalliset palvelut ovat riittävät ja helposti saavutettavat. Lisäksi meillä on hyvät koulut, jotka antavat hyvän pohjan opinnoille. Paljon kulttuurikohteita ja -tapahtumia.”

“Lapinlahti on hyvä paikka asua, täällä viihtyvät monenlaiset ihmiset.”

